

עורך: עידו בסוק

מערכת: אורה מלול, אורה רינגל, זהבה הרפז,

אסתר לסטני, שולמית אורן,

מיקי לאטי, רות דה-יוהאנס

דפני הדרנה
למורי האולפנים

גיליון 7 מבית חשׁוׁב - ינואר 1995

ובעלי אידיאולוגיות שונות, אחרת תוחמץ מטרת ההוראה לגמרי, או לעסוק בכמה צורות התיישבות אופייניות, המבטאות כל אחת כיוון אידיאולוגי מסוים: קיבוץ, קבוצה, מושב, מושבה, עיר; או לעמוד על כמה אירועים או נושאי ייחוד מרכזיים בציונות (היחס להתיישבות, היחס לבעיות ביטחון, היחס לעלייה, היחס להצעה הטריטוריאלית).* בגיליון זה, מובאת הצעה למורה כיצד לעבד טקסטים בנושאים אלה באופן עצמאי.

* מקור מידע בסיסי למורה: ראובן בר סבר, מיישוב למדינה. מקורות לטקסטים, שניתן לעבדם לשימוש בכיתה: חוברות אירועים, מקומות ואישים שבהוצאת המחלקה חומר קריאה נוסף: יוסף גורני, מראש פינה ודגניה עד דימונה, הוצאת משרד הביטחון.

במרכז

תולדות הציונות

'טיפטוף' של ציונות

כפי שאמרנו בהקדמה, ניתן לנצל נושאים לשוניים הנלמדים במהלך האולפן ולטפטף דרכם מידע הקשור בציונות. אם התלמידים

מחצית משעות הלימוד השבועיות). למעשה, שתי הדרכים אינן מוציאות זו את זו: ניתן 'לטפטף' טיפות של מידע מתחום התוכן תוך כדי הוראת עברית (וראו על כך בהרחבה להלן).

למשל, לתת לתלמידים בסוף השיעור כמה ראשי תיבות (גילוי, פלמ"ח) ולבקשם לפענחם בבית, לפי מילון; או לשבץ מושגים היסטוריים במסגרת הוראה של מבנה לשוני כלשהו ('מלחמת העולם השנייה', 'מלחמת השיחרור' - במסגרת הוראת סמיכות). שלל המושגים שילמד כך יכול לשמש את המורה כאשר יבוא לדון בנושא-התוכן במרוכז, בשלב מתקדם יחסית של אולפן א.

עם זאת, גם במסגרת של ניצול נכון של זמן ההוראה ושימוש מזדמן בהוראת לשון לצורך היכרות עם תכנים, עדיין יתניצב המורה בפני הבעיה: איך להעביר אל העולים את עולמה של ישראל ואת עולמם של הישראלים בתחומי הציונות והאזרחות, כאשר החומר בנושאים אלה הוא כה רב ומגוון? התשובה שאנו מנסים לתת בגיליון זה היא שעל המורה לבחור מכל תחום רק היבט מסוים ולהתמקד בו. דהיינו, אל לו לנסות ולהקיף באופן כרונולוגי את כל תולדות הציונות (מלבד הצבעה על תאריכים מרכזיים חשובים, באמצעות 'סרגל היסטורי'), אלא רק לעמוד על כמה עניינים עיקריים ועקרוניים בה: למשל, לעסוק רק בכמה אישים מרכזיים (כמובן, לפרוש תמונה של אישים מתקופות שונות

פתח

ציונים בציונות

נושא תולדות הציונות הוא אחת משלוש הצלעות של נושאי התוכן (להבדיל מנושאים לשוניים ומיומנותיים) שהאולפן, במיוחד האולפן שבו רוב התלמידים עולים מארצות חבר המדינות (בריה"מ לשעבר), אמור לעסוק בהם: שתי הצלעות האחרות הן 'יהדות' ו'אזרחות' (דמוקראטיה). לכך אפשר להוסיף עוד צלע, ולהפוך את המשולש למרובע: היכרות עם התרבות בישראל (ספרות עברית, מוזיקה ואמנות ישראלית). תחומי התוכן החשובים הללו אינם מטופחים כל צורכם באולפנים (בין השאר, עקב מגבלה אובייקטיבית - הצורך להקדיש את עיקר הזמן והמאמצים להוראת לשון 'פרופר'), וגיליון זה בא להשלים מעט את החסר.

היות שעיקר הזמן באולפן מוקדש להוראת לשון ומיומנויות לשון, והיות שהוראת תחומי תוכן כגון תולדות הציונות דורשת התמודדות עם חומר נרחב, עומדות בפני המורה שתי אפשרויות: 'לקפוץ' מדי פעם קפיצות קטנות, מזדמנות, לנושאים היסטוריים, תוך כדי הוראת לשון; או לרכז את הוראת הנושא במשך כמה ימים רצופים (באולפן א מומלץ להקדיש לכך 10-12 שעות לימוד; באולפן ההמשך מוצע בתוכנית הלימודים להקדיש לנושאי תוכן

שלב ב: I. הכיתה תחולק לקבוצות, וכל קבוצה תקבל מידע על אישיות אחת וכן שאלות מכוונות. הקבוצה תלמד את אופיה ודעותיה של האישיית לפי המידע שקיבלה (בכיתה רגילה, מדובר בחומר משוכתב; בכיתה מתקדמת - אפשר גם חומר מקורי, בין השאר: קטע מכתביה של האישייות). II. אחר-כך ייפגשו הקבוצות לעבודה כיתתית, וישוו בין האישים: האידיאולוגיה שלהם, תרומתם להקמת המדינה ולתרבותה - על-פי טבלה זו:

תרומתה למדינה	האידיאולוגיה שלה	מקום מגורים בארץ	ארץ מוצא	שנת לידה ופטירה	האישיית
הקמת ההסתדרות הציונית	הציונות המדינית, הלגאליסטית	לא חי בארץ	הונגריה	1904-1860	הרצל
דת העבודה, סוציאליזם אוטופי	הציונות המעשית, גאולה בעבודה	דגניה	אוקראינה	1922-1856	א"ד גורדון
הצרת בלפור, איגרת מקדונלד	הציונות הסיוטית (מעשית ומדינית)	רחובות	רוסיה הלבנה	1952-1874	ח' וייצמן
טיפוח האיכות, יהדות חילונית	א"י כמרכז רוחני, מקום של חי מופת	תל אביב	אוקראינה	1927-1856	אחד העם
הגדרים העבריים, אירגון מחתרת	האצת העלייה, אקטיוויזם ביטחוני	תל אביב	אוקראינה (אודסה)	1940-1880	(א' גינצברג) ז'בוטינסקי
המלון הגדול, החרת השימוש	מרכיזות העברית, החייאתה מכל בחינה	ירושלים	ליטא	1922-1858	בן יהודה

מחירה ורבה); האם ארץ ישראל היא המקום היחיד שראוי כי יהודים יחיו בו, או שיש לטפח גם את יהדות הגולה, כמרכזי-משנה ('עבודת ההווה'); גישה המדגישה את ההתיישבות (בעיקר החקלאית) לעומת גישה המדגישה את טיפוח המסגרת הצבאית; איך ראו המנהיגים וההוגים השונים את העליות השונות, ואילו עליות חיוק זרם זה או אחר; התפתחות הורמים הפוליטיים ביישוב ('אחרות העבודה' ההיסטורית, מפא"י, הרוויזיוניסטים, הציונים הכלליים); התפתחות אירגוני ההגנה בעלי האופי הפוליטי-האידיאולוגי ('השומר', 'ההגנה', ניל"י, אצ"ל, לח"י, הפלמ"ח).

נושא התך - מקומות

אפשר 'לעמת' סוגי התיישבות שונים. למשל, המושבות פתח תקווה, ראשון לציון או רחובות כמפעל אופייני של העלייה הראשונה, לעומת קבוצת דגניה כמפעל אופייני של העלייה השנייה. ניתן לעשות זאת, בין השאר, על ידי לימוד שירים שנכתבו על העליות האלה: 'בלדה על יואל משה סולומון' (מייסד פתח תקווה) מאת יורם טהרלב, בהשוואה לאנשי

נושא התך: אישים

שלב מכין: את העיסוק בציונות מזוית זו אפשר לפתח בטיפוח בשמות רחובות המוכרים לתלמידים. המורה יברוק אילו רחובות הקרויים על-שם אישים מוכרים לתלמידים - בייחוד רחובות מרכזיים בערים: הרצל, א"ד גורדון, וייצמן, אחד העם, ז'בוטינסקי, בן יהודה, וישאל את התלמידים מה ידוע להם על אישים אלה.

שלב ג: I. הסתכלות באידיאולוגיות של העבר (המיוצגות על ידי אישים אלה) במבט של היום. התלמידים יתחלקו, על-פי בחירתם, לקבוצות שהיו תומכות באידיאולוגיה זו או אחרת - אילו חי בתקופתם של אישים אלה. כל קבוצה תנסה לגבש מצע אידיאולוגי, לאור רעיונותיה של האישיית, ותחליט על דרכים לשכנע את הקבוצות האחרות בחשיבות האידיאולוגיה שלה להפצת הציונות ולהיוקרה. II. כל קבוצה תשלח נציגים לקבוצות האחרות (אחד לכל קבוצה) ואלה ינסו לשכנע את קבוצתם החדשה בצדקת דרכה של האישיית שהם מייצגים.

שלב ד (שלב זה יכול גם להקדים את שלב ג ולשמש הסבר מרחיב לטבלה, אם המורה סבור שאין לכיתתו די נתונים להתווכח ולייצג את האישייות): המורה ינסה להבהיר את הקשרי הוויכוח בין האישים השונים: הקריטריון לעלייה - איכותי או כמותי ('אוונגרדים' מבית מדרשה של תנועת העבודה, הנורס שחשוב שהעולים יוכשרו לפני עלותם והיה בעלי איכות אישית/ מקצועית/ אידיאולוגית מיוחדת, לעומת רעיון האווקאציה של ז'בוטינסקי - עליית חירום

מכירים כבר את 'הסרגל ההיסטורי' של הציונות, אפשר להשתמש בהורמוניות אלה: א. כאשר עוסקים בראשי תיבות, אפשר להפתיע את הלומדים ולתת להם את הרשימה שלהלן: ביל"ו, ניל"י, פלמ"ח, אצ"ל, לח"י. אפשר לבקש מדם לברר את פירוש ראשי התיבות הללו, ולאחר מכן לקיים 'שיעור היסטוריה' מקוצר על בסיס הד"ת הללו.

ב. כאשר עוסקים בצירופי הסמיכות או בשמות-תארים, אפשר להביא, לשם הרגמת התופעה הלשונית, את הצירופים הבאים: הקונגרס הציוני, הספר הלבן, עלייה ראשונה/שנייה וכו'; עבודה עברית, עלייה בלתי לגאלית, בית לאומי, פתרון סופי, קופסה כחולה, 'ישוב חדש'/'ישוב ישן', שלטון תורכי, מנדאט בריטי - לעומת: מלחמת עולם, תוכנית אוגנדה/חלוקה, הצהרת בלפור, מפלגת פועלים, מלחמת השיחרור, מגילת העצמאות וכו'. אחרי שעומדים על ההבדלים בין שתי הקטגוריות האלה, אפשר גם להתייחס בקצרה לתוכנם של המושגים.

ג. כאשר עוסקים במספרים ומתרגלים ביטוי של תאריך בעברית, אפשר לבחור שנים משמעותיות, כגון: 1882, 1914, 1917, 1939, 1947, 1948. ניתן לשאול את התלמידים אם הם יודעים מה קרה בשנים האלה. יש לשער שחלק מהתאריכים 'אומרים' להם משהו, שהלא הם גם תאריכים בהיסטוריה העולמית, וברור שיש קשר בין תאריכים בתולדות הציונות למלחמות וועועים שהתרחשו בעולם (ראשית מלחמת העולם הראשונה היא סופה של העלייה השנייה, ואילו סוף המלחמה הוא גם ראשיתה של העלייה השלישית; יש סמיכות לא מקרית בין סיום מלחמת העולם השנייה לסיום המנדאט הבריטי בארץ והקמת מדינת ישראל וכו').

ד. גם בהקשר של רכישת אוצר מלים בסיסי, אפשר להוסיף ביטויים המרמזים לאירועים היסטוריים: 'לבנות ולהיבנות', 'אנו באנו', 'אם המושבות' וכדומה.

ה. אפשר גם לנצל הוראת נושאים לשוניים מסוימים (למשל: פועל), ולשלב שירים או פזמונים שיש להם רקע 'ציוני' אופייני: 'אנו באנו ארצה', 'הו, ארצי מולדתי', 'באה מנוחה ליגע'.

הערה: יש הטוענים כי יש מקום ל'טיפוח' רק לאחר שהוקנתה לתלמידים מסגרת תוכן מתאימה, ולא לפני כן.

העלייה השנייה מאת נתן אלתרמן (מתוך ספר התיבה המזמרת). המורה יעסוק עם תלמידיו בכיתה בשאלות: מהו דמות האדם שהשירים האלה מעלים? מה אפשר ללמוד מהשירים על החיים בארץ ועל האנשים השונים שחיו בה באותן תקופות?

נושא תרבותי כמוקד ויכוח

נושא תחיית העברית והשימוש בדיבור בעברית בארץ יכול להרגים את המגמות השונות בעיצובה של הציונות ובעיצוב אופיו של היישוב היהודי בארץ. הוויכוח על השימוש בעברית בארץ מרגים אולי את ה'קונפליקט' המהותי ביותר של הציונות: באיזו מידה החיים בארץ הם המשך של הגולה, ובאיזו מידה הם שבר או מהפכה ביחס לגולה? ומצד שני, באיזו מידה התרבות בארץ ממשיכה את העבר הרתי-מסורתי כפי שהוא, ובאיזו מידה היא משנה ומעבדת אותו לפי הצרכים החדשים?

המורה יוכל להרגים את הרילמות האלה על-פי התייחסויות שונות שהיו בעבר (ולחלקן יש משמעות גם כיום) לעצם השאלה של דיבור בעברית בארץ. ואחר-כך לשאלה של שימוש בה כשפת ההוראה, שפת המינהל ('מלחמת השפות'). לכאורה, היה היחס החיובי לעברית מוכן מאליו, שהלא ראשיתה של הציונות המודרנית הוא בכתבי ה'משכילים' (תנועת ה'השכלה' העברית בגרמניה - בסוף המאה ה-18, במזרח אירופה - באמצע המאה ה-19), משוררי 'חיבת ציון' ותנועת ה'תחייה', שמפעלם המרכזי היה טיפוח הספרות העברית היפה. ובכל זאת, כאשר בנימין זאב (תיאודור) הרצל, מייסד ההסתדרות הציונית, דן בספרו מדינת היהודים (1895) באיזו שפה ידברו בארץ, הוא כתב כך: 'הרי איננו יכולים לדבר זה עם זה עברית. מי מאיתנו יודע עברית במידה מספקת, כדי לבקש בשפה זו כרטיס רכבת?'. הרצל הציע לאמץ את הדוגמה של שווייץ: 'יחזיק כל אחד בשפתו [שפת הארץ שממנה בה], שהיא המולדת היקרה של מחשבותיו. לעומתו, טען אליעזר בן-יהודה (פרלמן), בהקדמה למילונו הגדול: 'כשם שהיהודים אינם יכולים להיות עם חי באמת אלא בשוכם לארץ ישראל, כך אינם יכולים להיות עם חי אלא בשוכם ללשון האבות...'

אפשר להביא את שתי הדעות הללו בפני התלמידים, לחלק אותם לקבוצות, שכל אחת תכין טיעונים בזכות אחת הדעות. אחר-כך

ייפגשו הקבוצות למעין 'משפט' בנושא זה. אפשר לערוך דיונים גם סביב נושאים לשוניים נוספים, שאף הם שקורים עמוק בדילמות איריאולוגיות של הציונות: הברה ספרדית מול הברה אשכנזית (ההכרעה לכיוון ה'ספרדית' ביטאה, בין השאר, את הכמיהה אל המורה שהייתה מצויה בציונות האירופית, וכן אולי גם את הצורך בשילוב עדות); הגישה הטהרנית (ה'פוריסטית') לעברית מל גישה הגורסת הכרה בשילוב מלים לועזיות.*

שיכתוב טקסטים

כפי שצוין, אחת הבעיות העומדות בפני המורה המעוניין ללמד את נושא הציונות היא הצורך לאלתר, לבנות תוכנית משלו ולמצוא טקסטים המתאימים לרמת הכיתה שלו. אנחנו מביאים כאן עקרונות למה שקרוי שיכתוב דידאקטי (שיטת שלמה הרמתי) וכן הדגמה לשיכתוב טקסט קצר אחד.**

העקרונות:

א. בחירות. זו מושגת על ידי מבנה ברור, רלוואנטיות של כל הטקטים בטקסט לנושא המרכזי, שמירה על רצף רעיוני (בלא קפיצות מרעיון לרעיון), הימנעות מדחיסות רעיונית ומהבחנות דקות מדי. הימנעות ממבעים דו-משמעיים.

ב. חלוקה ליחידות. פיצול הטקסט ליחידות משנה (מובחנות גראפית), תוך הימנעות ממשפטים ארוכים ומורכבים, שימוש בסיפור של השורות ובכותרות-משנה, הדגשת נקודות מפתח באמצעים גראפיים, שימוש בשאלות ותשובות.

ג. הבהרת אוצר מלים - בעיקר על ידי שיבוץ נכון של המלים בהקשרים המאירים את משמעותן. שימוש בשמות עצם קונקרטיים מקל על הבנת הטקסט. רצוי להימנע משמות עצם בנטייה. תארים מוסיפים תבלין, אך יש להשתמש בהם רק כשיש צורך בהבנה טובה יותר של ההקשר. לא רצוי להרבות במלות קישור (הצורך, בהן פוחת אם אין משפטים מורכבים/ מחוברים), ולעומת זאת יש להסתייע בסימני פיסוק.

ד. סיכום וחזרות. סיכום קצר בסוף פסקה מסייע להבנה ולזכירה.

ה. גישה אישית לקורא - כאילו הדברים בטקסט מכוונים אליו.

* לרעיונות נוספים בתחום זה, ראו שפה ברורה ודברים אחדים מאת אורה מלול.

** ביתר הרחבה על שיטה זו, ראו הד האולפן 65.

1. טיפוגראפיה - הקריאות של הטקסט משתפרת כשהשורות קצרות, האותיות גדולות למדי ויש רווחים בין פסקה לפסקה.

הטקסט המקורי (למעשה, גם הוא משוכתב, בדרך הרגילה):

העלייה הראשונה

אחרי הפרעות של שנת 1881 ברוסיה קמה קבוצת סטודנטים וצעירים אידיאליסטיים והחליטה לעלות לארץ-ישראל. שם הקבוצה היה בילוי, והבילויים היו חלוצי העלייה הראשונה. המטרה של הבילויים הייתה: להיות חלוצים, מורים ומדריכים ליהודים שיבואו לארץ כדי לבנות בה את היישוב החדש. יישוב שיהיה היסוד למדינה יהודית אשר קום תקום.

שיכתוב בשיטת השיכתוב הדידאקטי:

- מי היו הבילויים?

ב-1881 היו פרעות ברוסיה.

אחרי הפרעות קמה קבוצת צעירים יהודים.

אלה היו סטודנטים וצעירים.

הסטודנטים האלה היו אידיאליסטים.

הם החליטו לעלות לישראל.

שם הקבוצה היה בילוי.

הבילויים היו חלוצים.

הם היו חלוצי העלייה הראשונה.

- מה הייתה המטרה של הבילויים?

המטרה של הבילויים הייתה:

* להיות חלוצים

* להיות מורים ומדריכים.

מורים ומדריכים - למי?

ליהודים שיבואו לבנות בארץ.

לבנות בה יישוב חדש.

שיהיה יסוד למדינה יהודית.

יסוד למדינה יהודית שתקום.

שימוש בסרטי וידיאו

מסדרת 'גשר'

מחברי הסדרה נקטו גישה של מתיחת הקבלות (אנלוגיות) בין דמויות העבר (משה, אסתר) ומעשיהן לבין תופעות בחיי היהודים בתקופה המודרנית. על חלק מן ההקבלות האלה אפשר להתווכח, אך המורה יוכל בהחלט להיעזר בסרט כגון משה כרי להאיר את דמותו של הרצל. הסרט מראה על הקבלה בין משה התנ"כי, המתבולל לכאורה (מתחנך בבית

פרעה, מלך מצרים), שדווקא עליו מוטלת המשימה לגאול את עם ישראל ולהוציאו ממצרים. לבין הרצל, שאף כי קיבל חינוך יהודי רופף בילדותו, היה, למעשה, כבר מרוחק מעמו. ורק היתקלותו בתופעת שנת ה'הודים' (האנטישמיות) הקשה, כפי שגולמה ביחס הציבור בצרפת למשפט דרייפוס, 'החזירה' אותו אל הפתרון הציוני. רצוי לצפות בסרט כסיכום לעבודה על דמותו של הרצל.

נושאי המשך

הודאה לביתות המשך

עורכים: עירו בסוק ואילנה ברטוב
חברי המערכת: אורה רינגל, דניאלה הר-ציון,
אורה אילן, דבורה בן-נר,
טימה קדם, יהודית אסרף

עיתון - חופש הביטוי

חופש ומגבלותיו

מדור זה של נושאי המשך משלים את המעגל שהתחלנו בו בשני הגיליונות הקודמים: עסקנו תחילה (עיבורים יח) בטכניקה של קריאת עיתון בכיתות המשך, עברנו לעיסוק בעיתון כמכשיר להכרת מושגים באזרחות ובהיסטוריה, וברצוננו עתה להאיר כמה היבטים של העיתון כמבטא את החיים במדינה דמוקרטית בעצם גיוון הרעות הקיים בו. בעצם קיומם של עיתונים שונים המבטאים מגמות ואידאולוגיות שונות, בחירתנו לבקר את השלטון ולחשוף פגמו, תוך מאבק בהגבלות שבחלקן מוכרות כהכרחיות גם בדמוקרטיה: הגבלות מטעמי ביטחון, מטעמי צנעת הפרט.

מבחינה דיאקטית: אנו מציעים לעמת בכיתה בין עיתונים שונים - כיצד הם מטפלים בנושא מסוים כגון יחסי דתיים-חילוניים. אפשר לחדר

את רגישות התלמידים לעובדה שכל עיתון 'אוהב' אוצר מלים מסוים בנווא לטפל בנושא פלוני. כמוכן, שההחלטה מה לפרסם ואיך לפרסם נשענת לא-אחת גם על שיקולים של תפוצה, רצון לחדור לשכבות 'עממיות' על ידי פנייה לרגשות. אפשר 'לשחק' בכיתה מערכת עיתון, ולדון יחד בדרך של בחירת כותרות לאירוע מסוים, מה יובלט בכתבה, מה לא יוזכר כלל. אפשר לשוחח בכיתה על התמונות שבכתבה.

השוואה בין עיתונים, וכן השוואה של כתבות שונות באותו נושא - באותו עיתון, יכולה להיות פתח לדיון בכיתה באותו עניין. אפשר להבנות לשונית את הדיון על ידי שמספקים לתלמידים מראש אוצר מלים, ובעיקר מבנים לשוניים ופעולות דיבור, העשויים לסייע במיוחד בדיון באותו נושא (איך פותחים משפט של הבעת דעה, איך מציעים הצעה; משפטי תנאי; ביטויי השוואה).

הצנזורה על עיתונים כנושא

בישראל קיים חוק, שיסודו בחקיקה של השלטון המנדטורי בארץ (לפני קום המדינה), ולפיו עיתונים חייבים להגיש לצנזור הצבאי לאישור כל ידיעה הנוגעת בצורה כלשהי בענייני הביטחון. הבעיה איננה בעצם קיום הגבלה כלשהי (ברור שיש ידיעות שפירסומן עשוי לפגוע בביטחון הציבור), אלא בפרשנות הרחבה שהצנזור עשוי לתת ל'טעמי ביטחון': מה כלול בביטחון? מאז קום המדינה נערך מאבק בין כלי התקשורת, בעיקר העיתונים, להצר את סמכותו של הצנזור להכריז על עניינים מסוימים כ'סודיים מטעמי ביטחון', גם כשבעצם אין כוונתו אלא למנוע מהציבור לבקר מחללים של השלטון. אפשר לשאול את התלמידים: מה, לדעתם, כלול במושג 'ביטחון'? האם מותר, לדעתם, לדווח על דברים שאומרים נציגי העם, שאיתו אנו שרויים בסיכסוך (מדינות ערב, הפלשתינאים), גם כשהדברים לא עולים בקנה אחד עם מה שטוענים הדוברים הישראלים הרשמיים? האם מותר לצטט נתונים שמוסרים מקורות פלשתינאים על מספר ההרוגים והפצועים בהפגנות בגדה וברצועה?

דעות שונות בעיתון אחד

באותו עיתון, מתפרסמות תכופות כתבות, ידיעות, פרשנויות וריאיונות הנוגעים לנושא

אחד ומאירים אותו מזוויות שונות. הקורא בעיתון מקבל כך חומר למחשבה, שבהחלט אינו מכוון אותו לכיוון מחשבה יחיד או לעמדה מסוימת דווקא. כך, למשל, הכותרות שלעיל מדברות על היבטים שונים של מוסד הנשיאות: על החשיבות הסמלית שבקיומו, ומצד שני - על הבזבזת הכרוכה בקיומו. אפשר לשאול את התלמידים: מה המסקנה שהסקתם לגבי מוסד הנשיאות, אחרי שקראתם את הכותרת הראשונה (שכר של 17,000 ש"ח)? מה העמדה שאימצתם אחרי שקראתם את שלוש הכותרות? האם עיתון שמציג את הנושא מכמה זוויות הוא עיתון טוב או 'מבלבל'?

שכר של 17 אלף ש"ח, לא כולל הוצאות

סיחת היום עם עמי גלוסקא
על הסיבת מוסד הנשיאות
יש חשיבות היונית לקיום סמל ממלכתי

האבק על הפדר נביא הדינה
אליאב פרסם הודעה רשמית: לא ידעתי
שבמטה שלי אוספים חומר נגד וייצמן

כותרות - זהירות: מסרי!

להלן צמד כותרות. כל צמד עוסק באותו נושא. מצו המסר שרצו להעביר בהן?

- 1א. 100 משפחות מסרבות להתפנות מהמקום.
- 2א. 100 משפחות עדיין גרות במקום.
- 1ב. 50 מ"מ של גשמי ברכה.
- 2ב. שוב הוצפו בתים ונעקרו עצים.
- 1ג. בקרוב יהיו צעדים כלכליים.
- 2ג. מיסים, קיצוץ והקפאת.
- 1ד. שקט בסארייבו.
- 2ד. הלילה לא נשמעו יריות בסארייבו. לכמה זמן?
- 1ה. ניא-נאצים משתלללים כרחובות גרמניה.
- 2ה. הגרמנים מתביישים.

© כל הזכויות שמורות
לאגף לחינוך מבוגרים, משרד החינוך והתרבות
הוצאה לאור: מחלקת הפירסומים,
משרד החינוך והתרבות
עיצוב: רוזיטל תורן
סדר והפוסט: פלס